

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras

Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius

El.p.: komitetas@lzt.lt; pasakos12@gmail.com; romualdas.povilaitis@gmail.com; .stoskus@yahoo.com

Tel.: ; 869913084; 869996923; 868843356; 8-52608939

Jungtinių Amerikos valstijų ambasadorei Lietuvoje J.E. Karai C. McDonald

Akmenų g. 6 Vilnius

webemailvilnius@state.gov

Kopijos:

Lietuvos Respublikos Prezidentui

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

Nacionalinei teismų administracijai

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui

Ukmergės rajono savivaldybės tarybai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungai

Žiniasklaidai

PRAŠYMAS

2024-02-08

DĖL TARIAMŲ HOLOKAUSTO DALYVIŲ ŠLOVINIMO

Jūsų Ekscelencija,

Internetinis portalas www.diena.lt paskelbė Jūsų nuomonę, kad Lietuvoje yra šlovinami paminklai asmenų, prisidėjusių prie žydų tautos naikinimo. Skelbiant Jūsų nuomonę buvo paminėti Lietuvos laisvės kovotojai Juozas Krikštonis ir Jonas Noreika [1].

Mums nėra žinoma, iš kokių šaltinių yra gauta ši informaciją ir kas ją pateikė, tačiau neabejojame, kad tie šaltiniai yra Lietuvoje ir juos pateikė Lietuvos piliečiai. Todėl norėtume atkreipti dėmesį į šių asmenų mėginimą suklaidinti Jūsų Ekscelenciją, nes kompetentingos valstybės institucijos nėra nustačiusios, kad Lietuvos laisvės kovotojai Juozas Krikštonis ir Jonas Noreika dalyvavo holokauste.

Kelia abejones dėl metamų kaltinimų J.Krikštoniui vien ta aplinkybė, kad Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras viešai neskelbia informacijos, jog J.Krikštonis vokiečių gestapo buvo suimtas ir kalinamas Kauno kalėjime (paprastai holokausto dalyvių vokiečių gestapas nekalindavo kalėjimuose).

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31straipsnis nustato, kad *<Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu>*. Tuo tarpu joks teismas nėra nustatęs, kad paminėti asmenys būtų dalyvavę holokauste ar kituose nusikaltimuose žmoniškumui.

Pažymime, kad šiuo metu teisme yra pateiktas piliečių skundas dėl metamų kaltinimų Lietuvos laisvės kovotojui Juozui Krikštoniui dalyvavus holokauste. Taigi, kol teismas nėra nustatęs šios asmens kaltės, bet koks jo viešas valstybės asmenų kaltinimas gali būti suprastas, kaip politinis spaudimas teismui vykdamas teisingumą, o tai neabejotinai sukels pasekmes, kurios leis visada abejoti būsimoju teismo sprendimo teisingumu.

Jus pasiekusi informacija apie tariamą Jono Noreikos dalyvavimą holokauste yra juo labiau klaidinanti, nes Lietuvos Respublikos teismai yra ne vieną kartą išaiškinę, kad šis Lietuvos laisvės kovotojas nebuvo holokausto dalyvis. Pirmą kartą, - kai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas rehabilitavo Joną Noreiką visa sovietinio kaltinimo apimtimi. Antrą kartą, - kai 2019 m. kovo 27 d. Vilniaus apygardos teismas, o 2020 m. balandžio 2 d. ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atmetė suinteresuoto asmens piliečio Granto

¹ <https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/jav-ambasadore-dalyvavusieji-holokauste-lietuvoje-neturetu-buti-slovinami-paminklais-1159762>

Gochino skundą dėl esą neteisingos Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro pažymos, kurioje J. Noreika pripažįstamas nebuvęs holokausto dalyviu. Šie teismų sprendimai aiškiai patvirtina išvadą, kad J. Noreika nebuvo holokausto dalyvis ir nedalyvavo žydų žudyme nacių okupacijos laikotarpiu.

Atkreipiame dėmesį, kad sovietinę propagandą atkartojantys Lietuvos ir kitų šalių kaltinimai lietuvių tautos antisovietinės ir antinacinės rezistencijos dalyviams dėl jų tariamo dalyvavimo holokauste yra dešimtmečius besitęsianti tendencinga šmeižto prieš lietuvių tautos laisvės kovas praktika. Kaltinimų holokaustu ne kartą sulaukė asmenys, kurių nekaltumas šiuo aspektu įrodytas ne tik Lietuvos, bet ir JAV institucijose. Ryškiausias toks pavyzdys - Birželio sukilimo 1941 metais įsteigtos Laikinosios vyriausybės vadovas Juozas Ambrazevičius-Brazaitis, kuriam Šaltojo karo metais JAV buvo mesti identiški kaltinimai dalyvavus holokauste, tačiau galiausiai JAV teisingumo departamentas atliko tyrimą ir JAV Senato Imigracijos, pilietybės ir tarptautinės teisės pakomitetas šio tyrimo pagrindu išteisino J. Ambrazevičių nuo visų kaltinimų kolaboravimu su naciais.

Atitinkamai apie J. Noreiką taip pat JAV teismuose, vykdant tardymus kito Lietuvos piliečio galimo kolaboravimo byloje lietuvis kunigas (pripažintas žydų gelbėtojas) Jonas Borevičius liudijo, kad J. Noreika organizavo žydų gelbėjimo tinklą Šiaulių apskrityje ir įtraukė ne vieną asmenį į šio tinklo veiklą. Deja, tokie faktai nesusilaukia deramo visuomenės, tyrėjų ir žiniasklaidos dėmesio, vertinant sudėtingą holokausto klausimų kontekstą. Tačiau į juos galėtų atkreipti dėmesį Jos Ekscelencija ambasadorė.

Kartu pažymime, kad paminėtų ir kitų Lietuvos laisvės kovotojų diskreditavimu labiausiai yra suinteresuota Rusija, kuri visus penkiasdešimt Lietuvos okupacijos metų skleidė propagandą, neva visi Lietuvos pokario partizanai, Laisvės kovų dalyviai ir rezistentai buvo nusikaltėliai ir žydšaudžiai. Neatsitiktinai pastaruoju metu Lietuvoje suaktyvėję tam tikrų visuomenės grupių reikalavimai pašalinti paminklus partizanams ir Lietuvos laisvės kovotojams, teismui neįrodžius jų kaltės, sutampa su Rusijos mėginimais tęsti ankstesnę ir karo Ukrainoje išvakarėse ypač sustiprėjusią informacinę-propagandinę kampaniją prieš Lietuvos valstybę.

Vykdomos kampanijos tikslas buvo ir tebėra skleisti ir įtvirtinti Kremliaus pokariu suformuotą, o dabar V. Putino geopolitiniams planams bei jo vykdomai agresijai pateisinti itin naudingą istorinę tiesą klastojantį ir iškraipantį naratyvą apie Antrąjį pasaulinį karą ir lietuvių pasipriešinimą nacionalsocialistinės Vokietijos ir komunistinės Sovietų Sąjungos okupaciniams režimams. Todėl maloniai prašome santūriai vertinti Lietuvos vietinių suinteresuotos visuomenės grupių ar su ja susijusių asmenų nuomonę dėl holokausto dalyvių šlovavimo mūsų šalyje ir susilaikyti nuo viešų kaltinimų Lietuvos laisvės kovotojams, dėl kurių dar nėra priimtas įsiteisėjęs teismo sprendimas.

Pagarbiai,

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras:

Piliečių gynybos paramos fondas –
Lietuvos žmogaus teisių asociacija –
Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija –
Lietuvos Helsinkio grupė –

Stasys Kaušinis
Vytautas Budnikas
Romualdas Povilaitis
Aurelija Kuzmaitė

Nurodytų asmenų pritarimą prašymo turiniui tvirtinu:

Piliečių gynybos paramos fondo direktorius

Tel.: 869996923

El.p. pasakos12@gmail.com

Stasys Kaušinis